

حُبِّ الْحُسَيْنِ وَسِيَّةُ السُّعْدَاءِ

اطعام در مجالس
اهل بیت علیهم السلام (۳)

سید جعفر ربانی

تهیه و تنظیم:

معاونت تبلیغ و امور فرهنگی

حوزه‌های علمیه

بسمه تعالی

چنانکه قبلاً نیز اشاره شد، یکی از امور رایج بین مسلمانها، «اطعام در مجالس معصومین علیهم السلام»، به خصوص مجالس مربوطه به حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام می باشد. بدین جهت برخی از احکام این موضوع و زوایای فقهی آن، مورد بررسی قرار گرفت. اینک به ادامه مسائل توجه فرمایید.

۹. مذاهب

در برخی مناطق، پیروان مذاهب متعدد اسلامی در کنار یکدیگر روزگار می گذرانند. شایسته است در اینگونه مراسم از تمام پیروان مذاهب اسلامی دعوت به عمل آید؛ زیرا این حضور مشتمل بر فوایدی می باشد، از جمله:

۱. وحدت امت اسلامی که از تأکیدات دین و مراجع تقلید به شمار می رود، تجلی بیش تری می یابد؛

۲. بر شکوه و عظمت اینگونه مراسمها افزوده می شود؛

۳. نشر معارف اهل بیت علیهم السلام بهتر صورت می گیرد و این همان چیزی است که امروز دشمنان خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله به شدت از آن نگران هستند.

۱۰. اطعام غیر مسلمین

در برخی از کشورها هنگامی که مجالسی برای معصومین علیهم السلام برگزار می شود، عده ای از غیر مسلمانان نیز در این مجالس شرکت می کنند و حتی از آنان دعوت می شود تا در این مراسم شرکت کنند. سؤال این است که: آیا حضور غیر مسلمین در این مجالس یا دعوت از آنان، جایز است؟

پاسخ این است که: حضور و نیز دعوت از آنان اشکالی ندارد؛ مگر اینکه عنوان حرامی بر اینگونه امور منطبق گردد که غالباً چنین چیزی محقق نمی شود؛ بلکه می توان گفت که حضور غیر

مسلمین، سبب نشر دین و ترویج فرهنگ
اهل بیت علیهم السلام می شود.

سؤال دیگر این است که: گاهی عکس قضیه
مشاهده می شود؛ یعنی بعضی از غیر مسلمین
مانند مسیحیها و یهودیان به مناسبت تاسوعا و
عاشورا اطعام می نمایند؛ آیا اطعام آنان را می توان
دریافت کرد؟

پاسخ این است که: با دو شرط اشکال ندارد: اول
آنکه چیز نجسی در غذای آنها وجود نداشته باشد
و نیز به نجس برخورد نکرده باشد. دوم اینکه آن
مواد غذایی از اعضای بدن حیوانات نباشد؛ مگر
اینکه حیوان حلال گوشت و ذبح شده را از بازار
مسلمین خریده باشند.

۱۱. وجوه مازاد

هزینه یا مواد مازاد بر اطعام در مجالس
معصومین علیهم السلام چه حکمی دارند و با آن چه باید

کرد؟

پاسخ این مسئله دارای اقسامی است:

الف) پول زیاد آمده ملک شخصی است، بدون اینکه نذر شرعی بر آن تعلق گرفته باشد؛ در این صورت مقدار زیاد آمده مانند اصل غذا مال صاحب غذاست و تصرف دیگران در آن یا پرداخت به فقرا یا صرف در هر مورد دیگر، بدون اذن حرام است.

ب) اموال زیاد آمده ملک شخصی است؛ ولی نذر شرعی بر آن تعلق گرفته تا در مجلس خاصی مصرف شود؛ در این صورت چنانچه اطعامهای بعدی که متعلق همان نذر باشد، وجود دارد، باید در آنها صرف گردد و در غیر این صورت، باید از مراجع تقلید استفتاء شود؛ چراکه مسئله محل بحث است.

ج) بودجه زیاد آمده ملک شخصی نبوده؛ بلکه از

محل کمکهای مردمی فراهم شده است؛ در این صورت اموال زیاد آمده مال مردم است که یا باید به صاحبان آنها برگردانده شود و یا با اجازه آنان، در کارهای دیگر مصرف گردد، و اگر معلوم نیست که هدیه کنندگان چه اشخاصی هستند، آن اموال مجهول المالک به شمار می رود و باید از مراجع تقلید در این زمینه کسب تکلیف نمود؛ چراکه آنان بر اموال مجهول المالک ولایت دارند.

۱۲. تغییر

چنانچه مجلسی برای یکی از معصومین علیه السلام سالهای متمادی ادامه داشته و اطعام خاصی در آن انجام می شده است، آیا می توان نوع غذا یا زمان و مکان آن را تغییر داد؟

این مسئله دارای سه صورت است:

۱. آن اطعام، متعلق نذر شرعی قرار نگرفته و نیز از درآمد وقف خاصی نبوده است؛ در این صورت

تغییر و حتی ترک برگزاری مجلس یا اطعام در آن
مطلقاً اشکال ندارد؛

۲. برگزاری مجلس یا اطعام در آن، متعلق نذر
شرعی قرار گرفته است؛ در این صورت تغییر و عدم
تغییر، تابع اطلاق و تقیید در نذر است.

مثلاً اگر فرض کنیم چنین نذر شده باشد: برای
خدا بر من است که در شب شهادت امام جواد علیه السلام
در فلان مسجد مجلس عزا اقامه کنم و فلان غذا را
اطعام نمایم. در این صورت تغییر جایز نیست و
چنانچه از روی اختیار تغییر دهد، کفارة شکستن
نذر بر او تعلق خواهد گرفت.

برای نمونه به چند مثالی که فقها در رساله‌های
عملیه خود ذکر فرموده‌اند و شاهد ما بر عدم جواز
تغییر منذور است، اشاره می‌شود:

الف) اگر نذر کند روز معینی را روزه بگیرد، باید
همان روز را روزه بگیرد و نمی‌تواند در آن روز

مسافرت کند.^۱

ب) اگر نذر کند که به فقیر معینی صدقه بدهد، نمی‌تواند آن را به فقیر دیگر بدهد و اگر آن فقیر بمیرد، بنا بر احتیاط باید به ورثه او بدهد.

ج) اگر نذر کند که به زیارت یکی از امامان علیهم‌السلام مثلاً زیارت ابا عبدالله علیه‌السلام مشرف شود، چنانچه به زیارت امام دیگر برود، کافی نیست و اگر به واسطه عذری نتواند آن امام را زیارت کند، چیزی بر او واجب نیست.^۲

د) اگر نذر کند که روز اول ماه صدقه بدهد، یا روزه بگیرد، یا نماز اول ماه بخواند، چنانچه قبل از آن روز یا بعد از آن به جا آورد، کفایت نمی‌کند. و نیز اگر نذر کند که وقتی مریض او خوب شد، صدقه

۱. توضیح المسائل محشی، ج ۱، ص ۶۱۶.

۲. همان، ص ۶۱۸.

بدهد، چنانچه پیش از آنکه خوب شود صدقه را
بدهد، کافی نیست.^۳

اصولاً چنانچه برای هر امر راجحی صیغه نذر
شرعی خوانده شود، سه ویژگی در آن به وجود
می آید:

(۱) واجب الوفاء خواهد بود؛

(۲) قابل تغییر نیست؛

(۳) شکستن آن کفاره دارد.

۳. صورت سوم این است که برگزاری مجلس و
اطعام در آن، از محل وقف است؛ در این صورت
خروج از عمل به وقف حرام است و همانگونه که
ذکر شد، در اطلاق و تقييدات باید پیرو وقف نامه یا
کلام واقف بود.

۳. همان، ص ۶۱۴.